

Vojenství u nás a v cizině.

Docent dr. Bohuslav Stempel:

Biologické základy vojenské zdatnosti a celkové vitality národů.

Vycházím ze srovnání lidského života, v němž možno rozeznávat dobu dětství, jinošství, mužnosti a stáří, k životu celých národů a projevují názor, že u národů starších převládají názory humanistické, jež mají vliv na koncepci politickou a vedou k pacifismu, ba defaitismu, ohrožujícímu rozvoj politický a v dalších důsledcích i hospodářský i kulturní. Proto snažím se zkoumat biologický stav různých národů, neboli stáří toho onoho národa. Poněvadž se však lidský kolektiv řídí analogickými zákony jako jiné živé organismy, t. j. vzniká, roste, slábne a umírá, přihlížím především k růstu národa, t. j. zvětšování počtu obyvatelstva (vzrůstu ovládaného území, průmyslových podniků, obchodních obrátů a j.). Podle těchto kritérií docházíme k poznání, že nejstarší z národů je Francie, poněvadž má křivku růstu ukončenou, pak Anglie, jejíž růstová křivka zřejmě překročila bod zvratu a počíná se oplošťovat, třetí pak v řadě je Německo. Zřejmě mladší státy jsou Spojené státy severoamerické, Rusko a Itálie; všechny tři sice přestoupily období nejintenzivnějšího růstu, ale jejich růstová křivka dosud velmi zřetelně stoupá.

Lze připustit možnost „omlazení“ národa za zvláštních okolností, buď míšením krve (Spojené státy, Italové, Španělé v Jižní Americe) anebo občasnými regeneračními epochami v národě samém, neboť i uvnitř téhož národa jsou vrstvy různě starého obyvatelstva (mudrci, kněží, proroci — mladá kasta bojovníků — měšťanstvo — dělníci). Dožil-li jeden stav svou epochu a zůstává-li déle při řízení státu, nastává úpadek, odevzdá-li včas vládu stavu mladšímu, pozvedne se národ opět k rozkvětu trvajícímu tak dlouho, pokud i tento nový stav nezestárne.

Poněvadž křivka růstu vykazuje určité nevýhody anebo nedokonalosti, snažím se tuto křivku převést na křivku produkční, udávající, o kolik vzrostl počet obyvatel toho onoho národa za určitou jednotku časovou; při tom jsem položil u každého národa číslo, vyjadřující nejintenzivnější růst = 100 a vypočítával procento tohoto nejintenzivnějšího růstu v ostatních časových intervalech.

Na základě tohoto výpočtu docházíme k poznání, že Francie překročila vrchol svého vývoje počátkem XIX. století a pak nastává zprvu znenáhly, pak zrychlenější sestup.

Co se týče Anglie dostupuje v XIX. století růstový přírůstek vrcholu a tomu odpovídá rozvoj hospodářský a vzrůst moci koloniální. Počátek XX. století křivka produkční rychle klesá — anglické kolonie se postupně osamostatňují, Irsko odpadá, barevné národové se domáhají samosprávy atd.

V Německu u populační vzestup k druhé polovině XIX. stol. je provázen vítěznými válkami, dochází k sjednocení Německa a k jeho mohutnému rozvoji politickému i hospodářskému.

Produkční populační křivka Spojených států severoamerických je v neustálém vzestupu až asi do r. 1915, při čemž vidíme, že i průmyslový a obchodní rozvoj Unie šel v XIX. a XX. století stále směrem vzestupným.

Přírůstek obyvatelstva ruského stoupal nápadně ke konci XVIII. století, kdy Kateřina vedla vítězné války s Tureckem a Švédskem, rozšířila říši a provedla mnoho vnitřních reforem. Po tomto období rozmachu říše ruské nastala doba některých neúspěchů (boje s Napoleonem, válka krymská), vnitřní zmatky, porážka ve válce rusko-japonské a ve světové válce, konečně revoluce. Poněvadž však populační křivka má stále tendenci vzestupnou, lze očekávat, že poválečný pokles Ruska jest jen

episodou a že i přes ideologii komunistickou, hlavně přes její všestranný materialismus, představující typ běžný u národů zestárlých, dojde k nové éře Ruska, jak ostatně pozvolný odklon od původních doktrin Leninových tomu nasvědčuje.

Italská křivka populační jeví neustálý trvalý vzestup až po dnešní dobu. Tomu odpovídají italské boje za svobodu v předešlém století, sjednocení Italie, účast Italie ve světové válce a její expansivnost politická i hospodářská.

Položíme-li maximální přírůstek u každého pozorovaného národa = 50, můžeme vyjádřit relativní věk těchto národů v různých obdobích v procentech. Ku př.:

Období	Francie	Anglie	Německo	USA.	Rusko	Italie
1921—1930	94.3	78.2	59.3	50.8	40.1	37.7

Čísla v každé koloně udávají přibližný věkový poměr pozorovaných velmocí a jsou i indikátorem toho, co lze od těchto států očekávat, hlavně po stránce výbojnosti, a jaké jsou jejich naděje v případě válečného utkání.

Než zákony vzrůstu obyvatelstva jsou toliko jednou z pomůcek, jak zjistit vitální stav národa. Chceme vniknout do podstaty dějů, působících vlastní stárnutí národa, musíme sledovat i ostatní průvodní jevy se změnami populační intenzity současně probíhající. Sem patří:

1. Fysická zdatnost rostoucí s přibývajícím věkem národa. V tomto údobí ubývá nejen procentně počet úmrtí, nýbrž zvyšuje se i procento osob přestárlých; v této době přibývá rapidně chorob oběhu krevního, rakoviny, chorob duševních.

2. Vojenská zdatnost. Mladistvé národy vedou časté války, někdy i z příčin malicherných. Rozvaha se dostavuje v mužném věku národa, kdy se už tak nehazdá s životy a války mívají praktický význam, nejčastěji s pozadím hospodářským, a jsou zpravidla vítězné. S postupujícím věkem národa ubývá bojovnosti, národ se kloní k smýšlení pacifistickému a to se v období senilním zvrhá v defaitismus.

3. Politická expansivnost projevuje se teprve v jinošském věku národa, kdy však nebývá ještě jeho expansivnost příliš nebezpečná, neboť vojenská zdatnost ještě není na vrcholu. Teprve v mužném věku se stává národ nebezpečným pro sousedy, poněvadž se opírá o dobrou armádu, početné obyvatelstvo hledá nová sídliště a odbytiště, je tu vůle k vládnutí, která klesá se stárnutím národa.

4. Hospodářské poměry. V nejmladších dobách převládá lov, pastevectví, primitivní zemědělství. V mužném věku kvete zemědělství, průmysl i obchod. U stárnoucích národů bývá patrný pokles obchodní čilosti.

5. Uspořádání společnosti. V raných dobách je rodina základem celé organisace společenské. Později se uvolňují svazky patri-(matri)moniální, nastupuje organisace obcí, okresů neb jiných větších územních svazků, které se pak přimykají k nějaké moci ústřední. To je doba rozkvětu moci královské. Jakmile městský stav dostane podíl v řízení státu, demokratisuje se správa, uplatňuje se individualita jednotlivců, nastává uvolnění z pout státního i církevního dogmatismu. V senilním údobí se objevují různé formy socialismu, vyzdvihující význam kolektivu.

6. Náboženství. V prvotních dobách převládá náboženství přírodní, jinošská doba bývá údobím vnitřní zbožnosti a pevně organisovaných církví. Ve věku mužném dostavuje se náboženská skepse. Ještě později se šíří ateismus nebo úplná náboženská lhostejnost.

7. Mravní názor. Skutečné mravní zákony se tvoří v pozdějších obdobích a nejprísnejší jsou zpravidla na počátku mužného věku; o poklesu celkové morálky stárnoucích národů svědčí rozvrat rodinného života, rozvody, uvolnění názoru na otázky sexuální, časté veřejné aféry, případy korupce, neúcta k smlouvám a zákonům.

7. Smysl estetický se odráží zvláště v dějinách slovesného umění. Po pohádkách, pověstech a bájích přicházejí hrdinské zpěvy, později romantická literatura. V mužném věku národa ustupuje romantismus realismu a naturalismu. Ještě

později literatura a umění je prosyceno skepsí a pesimismem, odcizuje se národnímu duchu a utápí se v bezkrevném internacionalismu.

Fysickou zdatnost obyvatelstva našeho státu jsem vyšetřoval pomocí několika znaků a shledal, že klesá-li počet živě narozených dětí, klesá současně i celková úmrtnost, stoupá procento osob starších než 60 let, klesá úmrtnost chorobami infekčními, ale stoupá úmrtnost chorobami oběhu krevního, rakovinou a zhoubnými nádory a nápadně stoupá počet duševních chorob. To všechno jsou znaky stárnutí národa. Jiný truchlivý zjev u stárnoucích národů je vzrůstající sebevražednost. S klesající natalitou stoupá i mortalita. S klesající natalitou stoupá pravidelně i zločinnost. Přestupků přibývá trvale ve všech zemích ČSR., přečiny jsou přibližně stále stejné početné, kdežto zločinů bylo v historických zemích nejvíce v dobách po světové válce, pak poklesly a nadobro se ustálily na dosti konstatním počtu, naproti tomu v zemi Slovenské a Podkarpatoruské se množí rok od roku.

S pokračujícím věkem národa se mění velmi mnoho jeho vlastností; podle toho, zda jde o znaky, které celkovému rozvoji národa prospívají nebo škodí, rozdělujeme je na vzestupné a sestupné.

Vlastnosti vzestupné. Věk obyvatelstva se prodlužuje, ubývá infekčních nemocí, celková úmrtnost klesá, nápadně se zmenšuje kojenecká úmrtnost. Ethický názor se mění od primitivně brutálního k humanitnímu. Pacifismus.

Vlastnosti, které s počátku stoupají, později klesají: Bojovnost a vojenská zdatnost, expansivnost, schopnost vládnout, průmyslový a obchodní rozmach, umělecká tvořivost, náboženské představy, soudržnost rodinného života, veřejná i soukromá morálka.

Vlastnosti sestupné. Úbytek porodů, vzrůst mortality, přibývání chorob srdečních a oběhu krevního, zhoubných nádorů, chorob nervových a duševních, sebevražednosti, pokles fantazie, ztráta smyslu pro poesii a pro vysoké ideály.

Nejpříznivější poměry pro rozvoj národa jsou v jeho mužném věku, tedy asi v středním údobí jeho vývoje. Tu je národ na vrchole své tvořivé síly, po stránce politické, hospodářské i kulturní. Jeho vojenská zdatnost jej chrání před nepřáteli vnějšími, průmyslový a obchodní rozmach opatřuje obyvatelstvu dostatek statků k obživě, sociální poměry jsou uspokojivé, věda a umění jsou v rozkvětu, ideály ethické, náboženské a vlastenecké v úctě.

Stárnutí národa je tedy charakterisováno nervovou a duševní vyčerpaností, jakož i poruchami určitých funkcí tělesných (choroby srdce a cév); tyto může lékařství a sociální péče zvládnout, ony jsou tíže napravitelné.

Poněvadž bilance bílé rasy, jak vysvitá z různých prací, není jinak zvláště příznivá, vystupují stále více do popředí úvahy o vystřídání bílé rasy rasami barevnými, a to tím spíše, že státy bělošské jsou mezi sebou v stálých rozpěřích, a dokonce dochází i k tomu, že stát bělošský pomáhá státu barevnému proti svému bílému příbuznému.

Má tudíž vedení každého státu svrchovaný zájem na udržení příznivého vitálního stavu svého obyvatelstva. Omlazení stárnoucích národů je možné jednak hromadným přesídlením, křížením s jinými národy, jednak tím, že nový stav nastoupí vládu anebo se aspoň při řízení státních věcí uplatní. U těch národů pak, kde již čtvrtý stav je už více nebo méně účasten při správě státu, nutno se snažit o pozdržení senilního úpadku.

K tomu mohou sloužit jednak různá opatření eugenická, záměrně organisovaná výchova, boj proti zhoubnému materialismu, návrat k ideálům vlasteneckým, náboženským, uměleckým a obnovení úcty ke kultuře duševní.

Skpt. prov. Bohumil Langmaier:

Motorisace převozných kuchyní.

Dlouhá léta byly konány přípravy k motorisaci převozných kuchyní. Předběžné zkoušky dospěly již do takového stadia, že vbrzku budeme moci u nás pokládat tuto důležitou otázku za rozřešenou.

Motorisace byla velmi naléhavá. Svědčí o tom okolnost, že některé okolní státy (Německo, Polsko) již dávno motorisovanou kuchyni mají.

Na motorisované kuchyni mají značný zájem všechny rychle se pohybující jednotky (motorisované dělostřelectvo, útočná vozba, letectvo, cyklistické prapory, jezdeckto atd.).

Nakládání kuchyní na auta muselo být považováno jen za východisko z nouze. K jeho nevýhodám patřilo zejména, že se na tažném autu vozil celý náklad setniny i benzinové barely. Obsluha byla proto znesnadněna. Pro risiko požáru bylo vaření za jízdy nemožné. Hotová strava není na autu dobře přístupná. Skládání plných, těžkých kotlů je obtížné. Chce-li se však sjet dolů s kuchyní s auta, musí se nejprve uhasit oheň. Sjíždění dolů je nezbytné, musí-li se jet daleko pro vodu. Při skládání a nakládání kuchyně může být snadno poškozena. Na tažném autu se vozí mrtvý balast.

Při řešení se nemohla zvolit ani automobilová kuchyně na samostatném voze. Kromě značného pořizovacího nákladu odrazuje také nevýhoda, že při poruše motoru je kuchyně dočasně nezpůsobilá k pohybu, nebezpečí požáru je větší než u kuchyně ve vleku a proviant může také snadněji načichnouti benzinem. Nevýhoda na prvním místě uvedená není tak nejstrašnější, protože i havarované nákladní auto lze vzít do vleku, a zejména by to nepůsobilo obtíže u vozidla lehčího typu.

Zůstáváme tudíž při přívěsech jako sousední státy. Je zajímavé, že na příklad Spojené státy americké zavrhy po dlouholetých pokusech kuchyně v přívěsu a zavádějí přenosné sporáky, jež se dají naložit jak na auto, tak i na selský vůz a zkombinovat ve dvou velikostech pro 125 mužů. Jsou zařízení na topení jak benzinem, tak i dřívím a na vaření za jízdy. Ježnu chybu má tento způsob asi v tom, že při vaření mimo vůz a při náhlém odchodu nelze horký sporák a kotle nakládat. Je tu beze sporu nebezpečí deformace součástek, nejsou-li konstruovány zvláště pevně a nejsou-li řádně upevněny na voze.

Nejběžnějším typem bude tudíž u nás krb velké převozní kuchyně adaptovaný pro tah nákladním autem, tedy dvoukolová automobilová kuchyně na pneumatikách.

Nad závěsným zařízením má kuchyně pochvy pro koňskou oj (oj sama se dopravuje na tažném voze), takže rázem lze zapřáhnout do této kuchyně i pár koní.

Normálně se v kuchyni za jízdy nevaří, vaření je však možné.

Největší ze všech stížností kuchyňských automobilových přívěsů, t. j. vnikání prachu do kotle, a vůbec znečištění jejich povrchu, je zamezeno nyní zvláštním krytem, utěsněným na rámu, obíhajícím kolem dokola pláště krbu. Na spodku krytu je pro manipulaci nezbytné kuchyňské nářadí, kdyby se za jízdy vařilo. Pro tyto případy je i komín opatřen větrným kohoutem. Vaří-li se za jízdy, otevře se v krytu ventilační trubka k vypouštění páry. Tažný vůz musí ovšem vždy asi po ¼ hodině jízdy zastavit, aby se přiložilo palivo.

Pneumatiky jsou plechy s osinkovými vložkami izolovány proti sálavému teplu. Krb má sklopné podpěry, vzadu a vpředu sklopné rejdovné kolečko, jehož se používá při tahu koňmi. Mechanické brzdy kol slouží hlavně při tahu koňmi nebo při zabrzdění samé kuchyně na svahu.

Takový adaptovaný krb s veškerým výstrojem, avšak bez náplně kotlů, váží asi 550 kg.

Poněvadž zde kolesny není, dopravuje se normálně příslušenství kuchyně a přípravy ve zvláštní skřínce.

Pro šíři krbu nešlo zmenšit rozchod kol pod 1250 mm; v zájmu stability nebylo zmenšení ani žádoucí, třebaže jízda v úvozech a na úzkých polních cestách bude dosti nesnadná.

Poměrnou potíží bylo vyvážit přívěs tak, aby byl stabilní tažen koňmi ať již s kotli prázdnými nebo plnými. Jízda koňmi nebude ovšem nikdy bezvadná; jako u každého dvoukolového vozidla bude tím svízelnější, čím horší bude terén. Ostatně je stejně ztížena i doprava samého krbu velké převozní kuchyně vz. 09 na špatných cestách, neboť se trhavým pohybem koní uvádí obsah kotlů do pohybu a pohybem oje, který nastane, jsou koně přiškrcováni nebo sráženi.

Třebaže tah koňmi nebude u automobilových kuchyní častý a vždy jen na kratší vzdálenosti, musíme uvedenému nedostatku věnovat pozornost již proto, že terén, kde se budou pohybovat bojové trény, může být velmi nerovný (rozstřílený atd.). Pravděpodobně není vývoj motorisace kuchyní ještě ukončen. Pro útvary čistě motorisované je zbytečná kuchyně zařízená i na tah koňmi a je pro ně vhodnější typ kuchyně, jejíž popis je níže:

Je 4kolový přívěs v úhrnné váze nejvýše 2200 kg, aby mohl být tažen také 2 t nákladním autem. Pro pohyb v terénu má výkyvné polonápravy. Vpředu na podvozku je budka pro 2 kuchaře; prostor za ní je úplně uzavřen a je v něm sporák, spížky na proviant a na kuchyňské příslušenství, vodojem, sklápěcí pracovní stoly, čerpadlo, kladkostroj na zvedání kotlů atd.

Karoserie je konstruována co nejllehčí, musí však být chráněna proti vnikání prachu. Je dřevěná a uzavřená s dveřmi po straně pro vstup do vozu. Pro výdej stravy jsou boční stěny zčásti otvírací, a to tak, že se jejich dolní části sklopí do vodorovné polohy na zvláštní podpěry. Horní části se při tom zvednou a podepřené tvoří střechu nad rozšířenou podlahou. Ve zbývající délce stěn jsou uspořádána okna, aby bylo zajištěno dostatečné osvětlení vozu. Ventilace vozu se dosahuje výparníky ve střeše a větracími otvory nad okny. Pod dveřmi jsou sklápěcí schůdky.

Střecha je pobita uvnitř plechem a podlaha plechem ryhovaným.

Sporák je konstruován pro vložení normálních kotlů velké převozní kuchyně, je však modernější stavby (2 topeniště vyzděná šamotovými tvárnicemi, trouby na pečení a jiné příslušenství).

Popsaná 4kolová automobilová kuchyně je pro tah koňmi v terénu příliš těžká. Nechceme-li se smířit s labilitou 2kolové automobilové kuchyně, na níž jsem obšírněji poukázal, musil by se vyzkoušet lehký typ 4kolové automobilové kuchyně, který byl u nás rovněž již řešen. Tato menší 4kolová kuchyně, vhodná pro trakci autem, i pro tah koňmi, by měla váhu 1300—1400 kg. Má na společném rámu jen krb s kotli, opatřený krytem, a snímací skříňky na proviant a výstroj jak kuchyňský, tak i samého vozidla. Podvozek by mohl snad být proveden i bez náprav, takže by kola byla na klikových závěsech se spirálovým perováním. Kuchyni lze obsluhovat se země a za jízdy je jako celek uzavřena.

To, zda setrváme u 2kolových nebo 4kolových motorisovaných kuchyní a které útvary budou vybaveny tou neb onou, není závislé jen na vypočtených úvahách, nýbrž rozhodující bude v značné míře i vyšší spotřeba pneumatik u kuchyní 4kolových.

